

Гайд «Запобігання корупції: ключові правила та відповідальність»
розроблено на основі положень [Закону України «Про запобігання корупції»](#) для
забезпечення доброчесності, прозорості та правової обізнаності

1. Ключові терміни простими словами

- **Корупція** — використання особою наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди.
- **Неправомірна вигода** — грошові кошти, майно, переваги, пільги або послуги, які обіцяють, пропонують або надають без законних на те підстав.
- **Близькі особи** — члени сім'ї, а також чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра тощо.
- **Викривач** — фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, вчинених іншою особою.

2. Головні антикорупційні правила та обмеження

Для осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, діють суворі законодавчі правила:

Правило / Обмеження	Що воно означає?
Заборона використання повноважень	Не можна використовувати робочий статус, службове становище чи ресурси організації для отримання особистої вигоди чи вигоди для третіх осіб.
Обмеження щодо подарунків	Заборонено приймати подарунки у зв'язку зі здійсненням службової діяльності. Подарунки від близьких осіб дозволені, а також інші дарунки, якщо їхня вартість не перевищує встановлені законом ліміти (для одноразових подарунків та сукупного доходу за рік).
Запобігання конфлікту інтересів	Особа зобов'язана не приймати рішень в умовах конфлікту інтересів (реального чи потенційного) та письмово повідомляти керівника про його наявність.
Спільна робота близьких осіб	Заборонено мати у прямому підпорядкуванні близьких осіб або бути прямо підпорядкованим їм у зв'язку з виконанням службових обов'язків.
Фінансовий контроль (Декларування)	Обов'язок щорічно до 1 квітня подавати е-декларацію про майно, доходи, витрати та зобов'язання фінансового характеру через офіційний вебсайт НАЗК .

3. Види корупційних правопорушень та відповідальність

За порушення антикорупційного законодавства передбачено чотири види юридичної відповідальності, залежно від тяжкості проступку:

☞ Кримінальна відповідальність

Застосовується за вчинення тяжких злочинів (корупційних кримінальних правопорушень).

- **Приклади:** Отримання або давання хабаря (неправомірної вигоди), привласнення чи розтрата державного майна, зловживання владою, що спричинило тяжкі наслідки.

- **Покарання:** Штрафи, позбавлення права обіймати певні посади, конфіскація майна, позбавлення волі (ув'язнення).

Адміністративна відповідальність

Застосовується за правопорушення, пов'язані з корупцією, які не мають ознак кримінального злочину.

- **Приклади:** Несвоєчасне подання декларації, порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, порушення правил щодо одержання подарунків.
- **Покарання:** Штрафи, внесення відомостей до [Єдиного державного реєстру викривачів корупції або осіб, які вчинили корупційні правопорушення].

Дисциплінарна та цивільно-правова відповідальність

- **Дисциплінарна:** Догана, звільнення з посади (у зв'язку з втратою довіри).
- **Цивільно-правова:** Збитки, завдані державі або організації внаслідок корупційного акту, стягуються з винної особи в повному обсязі.

4. Алгоритм дій: Що робити у разі виникнення корупційного ризику?

1. **Якщо вам пропонують неправомірну вигоду (хабар):**
 - Відмовтеся від пропозиції.
 - За можливості зафіксуйте факт пропозиції (свідки, аудіо/відеозапис).
 - Не торкайтеся грошей чи предметів, які вам намагаються передати.
 - Невідкладно повідомте про подію свого керівника, уповноважену особу з питань запобігання корупції в організації або правоохоронні органи ([НАБУ](#), Поліцію).
2. **Якщо у вас виник конфлікт інтересів:**
 - Не вчиняйте жодних дій та не приймайте рішень, доки конфлікт не буде врегульовано.
 - Протягом одного робочого дня письмово повідомте про це безпосереднього керівника.

5. Інструменти повідомлення та захист викривачів

Законодавство України гарантує державний захист особам, які повідомляють про корупцію. Детальніше про права та гарантії викривачів можна дізнатися в електронному посібнику НАЗК «Повідомлення про корупцію».

Гарантії захисту викривачів:

- Анонімність та конфіденційність повідомлення.
- Захист від звільнення, пониження у посаді чи інших негативних заходів впливу з боку керівництва.
- Право на безоплатну правову допомогу та захист близьких осіб.

Куди повідомляти:

- Внутрішні канали організації (уповноважена особа з питань запобігання корупції).
- Спеціальний вебпортал: [Єдиний портал повідомлень викривачів НАЗК].
- Гарячі лінії НАБУ, САП або Національної поліції України.